

«Gratuit, ma betg per nagut»

Promover la stima per la lavur voluntara da dunnas en il Grischun

■ Il studi «Gratuit, ma betg per nagut» ch'è vegni preschentà il 2008 dal Post da stab per dumondas d'egualitad dal Grischun mussa per l'emprima giada la dimensiun da la lavur da las Grischunas en uffizi d'onur. La finamira è quella da sensibilisar la publicitad per quest engaschament e da render attent a si'importanza per la societad. Gist en noss chantun rural cun numerusas vischnancas pitschnas èn las uniuns da dunnas ina rait sociala indispensabla che promova la cuminanza e la solidaritad. Questas uniuns ed organisaziuns da dunnas èn en pli in punct da partenza impurtant per dunnas che vulan s'engaschar en



la publicitad e che sa qualificeschan e s'acquistan las enconuschientschas necessarias en questa activitad. Las organisaziuns da dunnas genereschan chapital social e vastas cumpetenzas. Da quai profitain nus tuttas e nus tuts.

Tge capitass, sche...

... l'uniun da dunnas na concediss gnanc in franc pli a favur da la piazza da giu dal vitg? Tge capitass, sche las persunas attempadas dal vitg na survegnissan naginas visitas pli da las commembras da l'uniun da dunnas? Tge capitass, sche l'uniun da dunnas n'organisass betg pli l'ustaria ed il service per las tschientinas da participantas e da participants sco er da giasts a la festa da chant? Tge capitass, sch'ils uffants da scolina na survegnissan betg pli in satget da Son Niclà ils 6 da december? E tge capitass, sch'i crudass ora il di da schuppa, al qual sa raduna la mesa vischnanca? Tge capitass, sche las bleras millis dunnas che s'engaschan di per di en las uniuns da dunnas localas u en las suprastanzas da las organisaziuns da dunnas, mettessan simplamain ils mauns en crusch?

Concretamain: La piazza da giu gies en decadenza, la glieud veglia fiss pli e pli abandonada, l'uniun da chant stuess tschertgar sponsuras e sponsurs per ils custs da l'ustaria e dal service, ils uffants da scolina fissan forsà trists e las abitantas ed ils abitants d'ina vischnanca perdessan ina pussaivladad da tgirar ils contacts.

En nossas vischnancas grondas e pitschnas spariss la vita sociala. Ils numerus projects grondos e pitschens per dunnas, per uffants, per persunas impedidas, per persunas basegnusas e per persunas attempadas en il Grischun, en Svizra ed a l'exteriur stuessan vegnir redimensiunads, sche las donaziuns da las uniuns da dunnas mancassan. Ed il stadi stuess crear in grond dumber da novas instituziuns, da novs posts da cussegliaziun e.u.v. per pudair far e pajar tut quai che las dunnas prestan di per di en uffizi d'onur. Il senn per la cuminanza en nossa societad s'indebliss pli e pli. E da quai patissan nus tuts.

Punct da partenza

Senza lavur voluntara u senza lavur en uffizi d'onur n'è nossa societad civila betg imaginabla. La convivenza en las vischnancas e la colliaziun tranter las generaziuns, l'entira structura sociala e la solidaritad vegnan promovidas tras l'agid gratuit e tras la lavur betg remunerada da numerusas persunas.

Sco voluntarias s'engaschan las dunnas gia dapi adina fitg ferm sin il champ social,

ecclesiastic e cultural. Avant circa 150 onns han ellas cumenzà a fundar uniuns ed organisaziuns da dunnas. Ellas han fatg lavur da pionier e bleras da lur iniziativas en la finala daventadas incumbensas dal maun public ed èn vegnidas instituzionalisadas. Pensain als fatgs da sanadad (ospitals, spitez), a la lavur sociala u ad instituziuns per la furmaziun (scola da dunnas) u a la tgira d'uffants cuplementara a la famiglia.

La lavur voluntara da dunnas datti anc adina. Millis da dunnas mettan a disposiziun lur temp, lur energia e lur creativitat e gidan ad innovar ed a sviluppar nossa societad.

Il studi «Gratuit, ma betg per nagut»

L'engaschament en uffizi d'onur è – per tradiziun – fitg derasà en il Grischun, cunzunt tar las dunnas. Passa 16 000 Grischunas èn commembras activas d'ina uniun da dunnas. Tge fan questas dunnas exactamain en las uniuns da dunnas? Quantas uras investeschon ellas en lur lavur en uffizi d'onur? Co rimnan ellas daners per ina buna chaussa? Quants daners da donaziun survegnan ellas? E tgi profita da quai? Per eruir quai è vegni inizià l'onn 2006 il studi «Gratuit, ma betg per nagut» da la «maisa radunda» da las organisaziuns grischunas da dunnas e realisà ils onns 2007 fin 2008 dal Post da stab per dumondas d'egualitad. 23 organisaziuns grischunas da dunnas èn sa participadas ad ina retschertga da questas datas durant in onn da gestiun.

Tge è vairamain lavur voluntara?

I dat differentas furmas da lavur voluntara u da lavur en uffizi d'onur. La lavur voluntara po vegnir dividida en duas differentas gruppas: en l'uschenumnada lavur voluntara instituzionalisada ed en l'uschenumnada lavur voluntara informala.

La lavur voluntara instituzionalisada cumpiglia la lavur en uffizi d'onur e la lavur voluntara entaifer organisaziuns. La commembranza e la collavuraziun en in'uniun, en ina partida politica u en in club tutgan tar la lavur voluntara instituzionalisada gist tuttina sco la lavur gratuita en la funcziun da commembra dal cussegl da fundaziun, da parsura u da presidenta d'ina uniun. En Svizra è minga quarta persuna engaschada en almain ina da questas activitads voluntaras.

Lavur voluntara informala cumpiglia la lavur voluntara betg organisada. Ella consista d'activitads che vegnan furnidas gratuitamain, regularmain ed er spontanamain sco l'agid da buna vischnanza, la tgira d'uffants, viadis cun l'auto, la tgira e l'agid en l'ambient personal. En Svizra prestan cunzunt dunnas e persunas attempadas lavur voluntara informala. En Svizra è la part da la lavur voluntara informala prestada circa uschè gronda sco quella da la lavur voluntara instituzionalisada.

Lavur voluntara en Svizra

En Svizra vegni prestà fitg blera lavur voluntara. 38,1 pertschient da la populaziun lavura en uffizi d'onur. Qua datti grondas differenzas tranter las dunnas ed ils umens, cunzunt areguard l'engaschament en la lavur voluntara instituzionalisada ed informala.

En omadus secturs ha la lavur voluntara da las dunnas circa la medema dimensiun, entant ch'ils umens prestan quasi duas giadas uschè blera lavur voluntara instituzionalisada sco lavur voluntara informala.

Ils umens prestan la pli blera lavur vo-



Lavur voluntara ha bleras fatschas.

R. STURM / PIXELIO

luntara in rom d'uniuns da sport, da partidas politicas, da cumissius publicas e da cuminanzas d'interess. Las dunnas percunter èn engaschadas principalmain en organisaziuns socialas e caritativas, ecclesiasticas e culturalas.

Dapi l'onn 2004 pon ins constatar che la participaziun da la populaziun a la lavur voluntara sa sminuescha.

Lavur voluntara en il Grischun

En il Grischun è l'engaschament en uffizi d'onur fitg grond en la cumparegliaziun naziunala. Tut en tut è il Grischun ensemen cun il chantun Lucerna a la testa da tut ils chantuns. Pertutgant la lavur voluntara instituzionalisada occupa noss chantun la tschintgavla piazza da tut ils chantuns da la Svizra, pertutgant la lavur voluntara informala schizunt la terza piazza.

Il metastudi davart «la participaziun politica da dunnas a la politica communal en il Grischun» ha er retschertgà la dimensiun da la lavur voluntara instituzionalisada e mussa che la participaziun è bler pli gronda, numnadamain 49,4 pertschient.

Las dunnas ch'èn vegnidas interrogadas en quest studi èn s'engaschadas il pli fitg en uniuns da sport, en il sectur social e caritativ ed en il sectur ecclesiastic e cultural, e quai a 40 pertschient.

En il studi «Gratuit, ma betg per nagut» n'èn las uniuns da sport betg vegnidas retschertgadas. La dimensiun da la lavur voluntara da las Grischunas n'è betg enconuschenta. Per ils umens dal Grischun na datti naginas cifras correspudentas; lur engaschament voluntar en las uniuns da sport dastgass bain esser d'ina dimensiun sumeglianta ubain schizunt pli gronda ch'èn il rest da la Svizra.

Structuras da las organisaziuns da dunnas

Las organisaziuns grischunas da dunnas han fitg differentas furmas d'organisaziun e fitg differentas structuras. I dat uniuns cun in presidi, suprastanzas e secziuns en l'entir chantun, dentant er raits, cuminanzas d'interess, associaziuns u fundaziuns. Intginas uniuns lavuran senza presidi, autras han in secretariat, in comité d'acziun u furman tenor basegn in comité d'organisaziun. La lavur vegn surpigliada en tschertas uniuns er da cumissius u da gruppas specialisadas.

En las organisaziuns grischunas da dunnas datti in grond potenzial da dunnas cun experientscha da direenziun. Las incumbensas da suprastanza e las lavurs da coordinaziun en las organisaziuns da dunnas èn per bleras dunnas champs d'experientscha ideals e gidan a furmar lur qualificaziuns centralas. Quest potenzial po er vegnir utilisà pli e pli per in'activitad da gudogn.

Resumaziun dals resultats

Las datas ch'èn vegnidas retschertgadas en quest studi cumprovan che almain minga quarta Grischuna creschida è commembra d'ina organisaziun da dunnas. Las commembras activas da las organisaziuns da dunnas s'engaschan en media 31 uras per onn en questas organisaziuns. Da las indicaziuns che sa basan sin ina declaranza persunala da las organisaziuns da dunnas resultan – en ina calculaziun approximativa – 108'070 uras da lavur voluntara, cun ina valor monetara da bunamain 5,6 milliuns francs per onn. Ultra da quai rimnan las organisaziuns da dunnas circa in mez milliun francs e laschan pervegnir quels ad auters projects ed ad autras organisaziuns, principalmain en il Grischun ed a favur da projects da dunnas e da familias.

La cumparegliaziun cun autras analisas mussa che las datas ch'èn vegnidas retschertgadas en noss studi preschantan segiramain ina limita bassa. Fitg probabel èsi, che tant la participaziun da las Grischunas sco er la dimensiun da las uras prestadas e dals daners rimnads èn pli grondas.

Ultra da las dunnas en las 23 organisaziuns da dunnas datti segiramain anc millis da dunnas che s'engaschan en clubs da service maschadads, en las baselgias, en la tgira d'uffants, en la lavur cun persunas attempadas, en las organisaziuns da persunas impedidas ed en autras ovras d'agid. Il metastudi ch'è gia vegni menziunà cumprova ina participaziun da quasi 50 pertschient da las dunnas (inclusiv uniuns da sport).

Impurtanza sociopolitica

Per dunnas ha in engaschament voluntar en in'organisaziun da dunnas ina valor speziala. Dal punct da vista istoric è questa lavur stada per las dunnas ditg l'unica pussaivladad reconuschida da la societad che las ha permess da bandunar la sfera privata ch'era destinada per ellas. Questa tradiziun è er stada il motiv, pertge che la gronda part da las organisaziuns da dunnas han in'orientaziun sociala e caritativa ed in'otra cultura che per exempel las federaziuns da dunnas che s'engaschan per l'egualitad da las schlattainas. Questa constataziun vala er per la gronda part da las organisaziuns grischunas da dunnas ch'èn sa participadas a quest studi.

Entant ch'ils umens cumbineschan in'activitad en uffizi d'onur plitost cun ina carriera (politica) e profitan cleramain da

la rait che stat en connex cun questa activitad, mettan las dunnas plitost en il center da questa activitad il servetsch a las commembras ed als commembers pli debels da la societad.

Per omadus schlattainas vala dentant che la lavur voluntara è ina contribuziun activa a la cuminanza ed a nossa societad. La conscienza per quest fatg sto cunzunt anc vegnir rinforzada tar las dunnas. Per quai dovri dentant er dapli stima per lur engaschament voluntar. Questa lavur prestan ellas sper lur grond engaschament en il sectur informal ed en la lavur da chasa e da famiglia (medemamain gratuitas).

In pledoyer per dapli stima

La stima po vegnir exprimida en differenta moda e maniera. Il chantun Vad ha per exempel integrà in artitgel en sia nova constituziun chantunala che reconuscha espressivamain la lavur voluntara e ch'empermetta da la promover.

Sin plaun naziunal ha il Cussegl federal refusà fin ussa, analogamain a las bunificaziuns d'educaziun, d'introducir bunificaziuns per la lavur voluntara relevantas per las rentas. Ma persunas che prestan lavur voluntara pon applitgar il «dossier voluntariat svizzer» che vegn reconuschì d'intginas interpresas e che po motivar in meglier salari al cumenzament d'ina activitad da gudogn.

En il Grischun n'è l'idea anc betg fitg derasada ch'interpresas promovian activamain l'engaschament da lur collavuraturas e da lur collavuratur en uffizi d'onur, quai pudess però influenzar positivamain la reputaziun d'ina interpresa ed amplifitgar las cumpetenzas da las collavuraturas e dals collavuratur.

Sin plaun chantunal u local fissi gia bun, sche la politica integrass in pau pli fitg che fin ussa las organisaziuns e las federaziuns da dunnas en ses process per furmar l'opiniun. Las organisaziuns grondas vegnan bain envidadas en cas d'ina consulta-ziun davart leschas e davart autras dumondas, ma las uniuns da dunnas ston en minga cas vegnir integradas meglier en planisaziuns ed en process politics sin plaun communal.

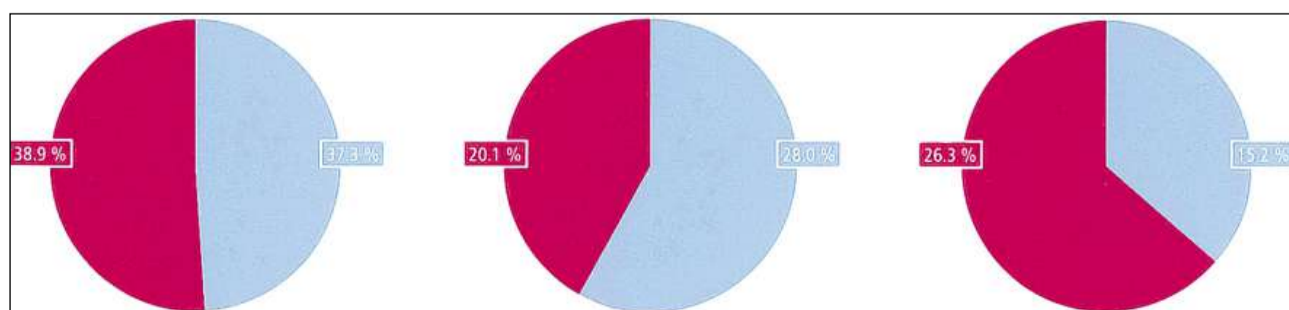
Uschia pudess sa far valair concretamain la stima per la lavur prestada. La societad profita gea fitg ferm da l'engaschament voluntar da las dunnas.

La preschentaziun:

Post da stab per dumondas d'egualitad dal Grischun. Gratuit, ma betg per nagut. Studi davart l'activitad dad organisaziuns da dunnas dal Grischun en uffizi d'onur. Cuiura 2008.

Dapli infurmaziuns:

chatta.ch/?hiid=1232
www.chattà.ch



Las dunnas (cotschen) prestan en Svizra bundant la mesadad da la lavur voluntara (survista a sanestra). Entant ch'ils umens (blau) s'engaschan surtut en instituziuns (entamez), surpiglian las dunnas savens lavur voluntara informala che vegn percepida pli pauc (a dretga).